

Розділ XXVI

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА КОРПОРАТИВНОГО ПРАВА

ХАРИТОНОВА О. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права,
доктор юридичних наук, професор

КАТЕГОРІЇ «ІНФОРМАЦІЯ» ТА «ОБ'ЄКТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ»: ДО ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Доба Інтернет є епохою безперешкодного, практично миттєвого поширення інформації у глобальних масштабах. При цьому ця інформація розповсюджується у Інтернеті переважно у вигляді творів, які є об'єктами авторського права.

Згідно з частиною 1 ст. 433 ЦК України об'єктами авторського права є: 1) літературні та художні твори, зокрема: романи, поеми, статті та інші письмові твори; лекції, промови, проповіді та інші усні твори; драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні, інші сценічні твори; музичні твори (з текстом або без тексту); аудіовізуальні твори; твори живопису, архітектури, скульптури та графіки; фотографічні твори; твори ужиткового мистецтва; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів; збірники творів, якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; 2) комп'ютерні програми; 3) компіляції даних (бази даних), якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; 4) інші твори.

Усі згадані об'єкти об'єднує те, що вони є результатом творчості або художнього вираження автора. Але, характеризуючи «творчість», маємо враховувати подібність цієї категорії та категорії «інформація», оскільки йдеться про виникнення «інформаційного світосприйняття», у якому поняття інформації посідає чільне місце, а процес еволюції

розуміється як творчий процес, суттю якого є накопичення інформації [2, с. 19].

У такому контексті творчість може розглядатися як процес пошуку, обробки, виробництва і передачі інформації. Отже, і авторський твір також являє собою інформацію певного гатунку. Ця інформація не є матеріальною, але вона фіксується на матеріальних носіях. До появи цифрового запису та Інтернету люди мали справу з творами науки, літератури і мистецтва, зафіксованими на звичайних матеріальних носіях, але з появою Мережі і можливістю оцифрування з'явилися нові форми існування творів, а також нові способи використання вже існуючих.

З огляду на тісний зв'язок об'єктів права інтелектуальної власності з поширенням інформаційних технологій всі об'єкти авторського права умовно поділяють на три великі групи. До першої з них належать твори, у яких творчий результат первинно виражений у інформаційному коді і може бути зафіксованим на нескінченній множині носіїв і на різноманітних їх видах, що фактично означає відсутність зв'язку з конкретним носієм і носієм взагалі. До цієї групи можна віднести літературні твори, музичні твори з текстом і без нього, аудіовізуальні твори, географічні та інші мапи, плани тощо, фонограми, бази даних тощо. До другої групи належать твори, виражені у матеріальній речі і невіддільні від фізичного носія. Це твори скульптури, декоративно-прикладного мистецтва, архітектури, садово-паркового мистецтва, містобудування, тощо. Третя група — складається з тих результатів, котрі спочатку були виражені в інформаційному коді, однак автор бажає у майбутньому втілити їх у матеріальному об'єкті або натуральному вигляді. До таких об'єктів належать драматичні або драматично-музичні, сценарні твори, хореографічні твори, твори архітектури, садово-паркового тощо мистецтва у вигляді планів, креслень, макетів тощо.

Твори першої і третьої групи за своєю сутністю не є речами матеріальними, не залежать від матеріального носія і повною мірою мають властивості інформації. Конверсія у інформаційний код або формат об'єктів цих груп відбувається за допомогою технологій оцифрування, при цьому вони практично нічого не втрачають у змісті. Об'єкти другої групи також можуть бути переведені у інформаційну систему, однак при конверсії матеріальних об'єктів авторського і суміжних у інформаційний код відбувається втрата їх тактильного, смакового та інших властивостей. Комунікативна складова цих об'єктів, що визначається властивостями транслявання та мультиплікативності, навпаки, значно посилюється. Це стає можливим за рахунок переходу у інформаційну систему, або кіберпростір [3, с. 21-24].

Оцифруванням є виражений електронними засобами переклад на бінарну мову, що використовує двійкові знаки 1 та 0, будь-якого повідомлення у формі текстів, слів, звуків, статичних або рухомих зображень, які зберігаються у пам'яті комп'ютерів, можуть передаватися у будь-яке інше місце, а потім перетворюються у форми, доступні для

сприйняття людиною [5, с. 4]. Цифрова (або електронна) форма радикально змінила уявлення про об'єктивність форми твору, разом з телекомунікаційними технологіями цифрова форма творів у мережі стає ідеальною формою для подальшого розвитку науки і культури, просвіти і освіти. Відповідно до узгоджених заяв щодо ст. 1 (4) Договору ВОІВ про авторське право та ст. 7, 11, 16 Договору про виконання і фонограми, процес оцифрування ототожнюється з відтворенням, а у Зеленому документі (Green Paper), прийнятий Комісією ЄС 19.07.1995 р., що враховувався при розробці зазначених Договорів, визначається, що термін «відтворення» слід застосовувати й у випадку застосування цифрових технологій [1].

Разом із тим, інформаційні технології не змінили якісно поняття об'єктивної форми твору, оскільки під нею розуміють таку форму, яка забезпечує його існування окремо від творця та робить його доступним для сприйняття іншими особами. Змінився кількісний склад таких форм, пов'язаний з можливостями оцифрування. І хоча визначення і розуміння правової природи правоможності оцифрування ще чекає свого обґрунтування, наявність позитивних властивостей цифрової форми (більший обсяг запису; можливість користуватися будь-яким каналом інформації; можливість створювати ідентичні копії тощо) сумнівів не викликає [4, с. 35].

Список використаної літератури:

1. Авторське право і суміжні права в інформаційному просторі: «Зелений документ», прийнятий Комісією Європейського Співтовариства 19.07.1995 р. // Режим доступу: <http://litterref.ru/qasujgmermer.html>
2. Будник Р.А. Эволюция системы авторских и смежных прав в информационном обществе: от исключительного к инклюзивному праву автора. — М. : Юрлитинформ, 2013. — С. 19.
3. Будник Р.А. Эволюция системы авторских и смежных прав в информационном обществе: от исключительного к инклюзивному праву автора. — М. : Юрлитинформ, 2013. — С. 21-24.
4. Ващинець І.І. Цивільно-правова охорона авторських прав в умовах розвитку інформаційних технологій. — Дис. ... канд. юрид. Наук : 12.00.03. — К., 2006. — 179 с.
5. Керевер А. Проблемы адаптации в цифровую мультимедийную среду. Права на воспроизведение и права на сообщение публице // Бюллетень по авторскому праву. — 1998. — № 2. — С. 4 (С. 4-23).